

Colecția: *DESTINE CONTROVERSATE*

Coperta: Stelian BIGAN

Foto copertă: ziarul Libertatea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

Maria Tănase. Agentul secret care a pozat nud /
Dan-Silviu Boerescu. - București : Integral, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-8782-86-7

78

821.135.1

© INTEGRAL, 2017

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la *Societatea Tipografică Filaret S.A.*

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

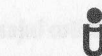
ISBN 978-606-8782-86-7

MARIA TĂNASE

Agentul secret care a pozat nud

Mituri urbane și docu-drame

Însoțite de consemnări din presă

INTEGRAL

Colecția: DESTINE CONTROVERSA

Coperta: Săpun de Cămin

Foto coperta: Dan Bălan

Descriere: **Agentul secret care a pozat nud**

BOERESCU, DAN-SILVIU

Maria Tănase. Agentul secret care a pozat nud /

Dan-Silviu Boerescu. - București : Integral, 2017

Căpitan bibliotecă și documentar

ISBN 978-606-8782-86-7

75

431.133.1

* INTEGRAL, 2017

Editor: Castel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Serban BIGAN

Tipărit la Societatea Tipografică Filaret S.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editurii, este strict interzisă și se pedesește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-8782-86-7

Sumar

În loc de Prefață: „Mărioară di la Gorj”... via mahalaua Căramidari / 7

Eșcul glorios de la Miss România. Andreea Marin

are o predecesoare ilustră / 15

**Jocul de șah: legionarii nu au înghițit deloc
pictorialul nud al Mariei Tănase, prima vedetă autohtonă**

într-o asemenea ipostază / 19

Genialul și nestatornicul

Constantin Brâncuși, o pasiune pariziană devastatoare / 23

Marile iubiri ale unui spectaculos agent secret / 35

În vizorul Securității... dar și în serviciul regimului comunist? / 45

Ciudățeniile unei vieți de artist mereu impredictibile / 49

Românii din budoarul „Păsării Măiastre”

feat. Clery Sachelarie / 55

Ieșirea din peisajul cotidian al unei fete de mahala

și plonjeul în legendă al unei Artiste / 65

**Adio, mamă! sau Te-am văzut printre morminte:
poveștea unei beții cu tânărul Johnny Răducanu,
în gară la Popești-Leordeni, și alte amintiri discutabile / 77**

Minodora, fiica adoptivă plecată în America / 93

Ultimul vis, ultimul turneu, Testamentul / 97

ANEXĂ

**Fragmente dintr-un interviu antologic acordat
lui Gaby Michailescu / 105**

ANEXĂ

Poveștea a 10 melodii celebre din repertoriul

„Mariei fără de moarte” / 109

ANEXĂ

Discografia Mariei Tănase / 125

Lămuriri bibliografice / 163

În loc de *Prefață*: „Mărioară di la Gorj”... via mahalaua Cărmidari

*Foaie verde-a bobului
Foaie verde-a bobului
Lung îi drumu' Gorjului
Da-i mai lung al dorului
Că la Gorj te duci și vii
Doru n-are căpătâi*

*Mărioară di la Gorj
Mărioară di la Gorj
Ia la neica vreo doi zloți
Și nu te iubi cu toți
Ia la neica vreo doi zloți
Și nu te iubi cu toți*

*Ține-ți, neică, plata ta, măi
Ține-ți, neică, plata ta, măi
Mie-mi place dragostea*

*Și când îl pup pe neica
Mie-mi place dragostea
Și când îl pup pe neica*

*Mariță cu ochi ca mura
Mariță cu ochi ca mura
Pupa-ți-ar neicuța gura
Pupa-ți-ar neicuța gura
Pe mine mă muștra lumea
Că te pup în toată ziua*

*Pe mine mă muștră lumea
Că te pup în toată ziua
Și eu nu te văz cu luna
Și eu nu te văz cu luna
Mariță cu ochi ca mura
Pupa-ți-ar neicuța gura...*

Maria Tănase (25 septembrie 1913-d. 22 iunie 1963) a fost cea mai mare interpretă româncă de muzică populară, ușoară, lăutărească, romante și teatru de revistă. Deloc întâmplător, absolut meritat, ea a fost supranumită „Pasărea măiastră” de către Nicolae Iorga în anul 1938. (La fel de neîntâmplător, poate, „Pasărea măiastră” este una dintre capodoperele sculptorului Constantin Brâncuși, unul dintre iubii ei de seamă – chiar dacă relația lor s-a sfârșit destul de urât, bărbatul alungând-o violent din inima și din casa lui, de la Paris.)

Dacă Franța a avut-o pe Edith Piaf, România a avut-o pe incredibila Maria Tănase, „Pasărea Măiastră” a cântecului

național, o fată fără studii dar cu inimă mare și o voce absolut incredibilă. După ce a avortat copilul unui medic (nemaiputând face copii niciodată) și s-a angajat casierită la primul fast-food autohton („Automatele Herdan/ Bufetul de 7 lei”), fata, de ciudă, s-a apucat, într-un final, de cântat, la Teatrul Cărbuș al lui Constantin Tănase, care, inițial, nu a suportat încă un Tănase pe afiș și i-a modificat numele în „Mary Atanasiu”...

Ca și amantul ei de la Paris, Brâncuși, „Măria” avea ascendență gorjenească (după tată). Dar ea s-a născut pe 25 septembrie 1913 în mahalaua bucureșteană Căramidari (cam pe locul unde astăzi se află Sala Polivalentă din Parcul Tineretului) într-o familie extrem de săracă. Tatăl, Ioan Coandă Tănase, un florar născut într-un cătun din Gorj (Miarea-Birnici, comuna Crușet, de pe valea Amaradiei), a fost foarte mândru când, în 1921, la vârsta de numai opt ani, a fost vedeta serbării de sfârșit de an școlar ținută în sala unui „Cămin cultural”. Asta nu l-a împiedicat însă ca, în anul următor, să o retragă de la școală, din clasa a treia. În continuare, fetița pe atunci bălaie și cu ochii verzi și-a ajutat familia aducând acasă banii câștigați prin cârciumile de cartier prin care cânta când și când. Maria nu era singurul copil al acestei familii sărace. Ea a mai avut o soră și un frate: Aurica (născută în 1910) și François (zis „Franz”, născut în 1911). Mama lor era tot o femeie săracă de la țară aciuită prin mahalalele Bucureștilor, Ana Munteanu, originară din comuna Cârța, județul Sibiu (Țara Făgărașului).

„Mărioara” din Căramidari era fericită doar când cânta. Altminteri, în adolescență, are parte și de nu puține evenimente nefericite. „În 1928, la numai 15 ani, i se propune să

participe la ediția din acel an a concursului Miss România. Maria îmbracă o rochie imprimată cu flori de măr (croită de sora ei mai mare, Aurica), și ajunge în fața comisiei. Totul la superlativ, până când trece la proba costumului de baie. Verdictul este rapid: are picioare prea groase! «Măria și Mărioara» noastră se mânie, și se duce direct la Balul Presei de la Cercul Militar. Acolo cânta o orcheastră renumită, cea «a lui Iduardo Bianco». La un moment dat, dansează numai fata florarului, care plutește de fapt, orchestra ține ritmul după pașii ei, acordeoanele aproape că se rup. A doua zi, presa bucureșteană vuia, încercând să afle cine este «dansatoarea de la Balul Presei». Gaby Michailescu – care a fost impresarul artistei – povestește că frumusețea ei a fost atunci apreciată de un tânăr medic de la Spitalul Central, care o cucerește și îi «dăruiește» un copil. Medicul îi propune Mariei să avorteze, iar ea nu va mai putea deveni niciodată mamă. Pe la 17 ani, se angajează casierită la Herdan, un restaurant unde se mânca pe săturate cu numai șapte lei. Apoi, într-o zi, Constantin Tănase a dat sfoară-n țară că Teatrul Cărbuș caută tineri talentați pentru muzica ușoară. Astfel, în 1934, la Grădina Cărbuș putea fi văzut un afiș pe care apărea numele «Mary Atanasu».

Maria Tănase a debutat, sub acest pseudonim, în spectacolul „Cărbuș-Express” al lui Nicolae Kirilescu, cu muzica compusă de Gherase Dendrino, Petre Andreescu și Elly Roman. De aici, cariera a avut un curs firesc ascendent. În același an imprimă „Mansarda” (romanță de Nello Manzatti) la casa de discuri „Lifa Record”, aceasta fiind prima înregistrare pe placă a artistei.

Momentul de cotitură se petrece însă atunci când în cariera ei se implică marii intelectuali. În vara anului 1937, la îndemnul dramaturgului Tudor Mușatescu, Maria imprimă primele cântece populare la casa de discuri Columbia, sub supravegherea etnomuzicologilor Constantin Brăiloiu și Harry Brauner (căruia i-o prezentase iubitul de atunci, regizorul Sandu Eliad de la Teatrul Barașeum, azi Teatrul Evreiesc de Stat), primele două fiind „Cine iubește și lasă” și „M-am jurat de mii de ori”, pe care le-a imprimat cu acompaniamentul tarafului Costică Vraciu din Gorj.

Data de 20 februarie 1938 reprezintă debutul radiofonic al artistei. Acompaniată de taraful Ion Matache din Argeș, a susținut „pe viu” un program de cântece românești la emisiunea „Ora satului”: cântecele care au răvășit efectiv audiența erau „M-am jurat de mii de ori”, „Șapte săptămâni din post”, „Ce-i mai dulce ca alvița”, „Cine iubește și lasă”, „Geaba mă mai duc acasă”, „Mărie și Mărioară”, „Țigăneasca”, „Când o fi la moartea mea”. La această emisie, taraful lui Ion Matache era format din doi violoniști, un contrabasist, un țambalist și un cobzar. Compozitorul Theodor Rogalski, aflându-se printre ascultători, a comentat astfel evenimentul: „Ne aflăm în fața unui fenomen! N-am auzit până azi niciun cântăreț izbutind să interpreteze cu asemenea talent și originalitate cântecul nostru popular, păstrând nealterată autenticitatea versului și melodiei. Trebuie să vă mărturisesc că eu am auzit câteva imprimări pe disc ale acestei cântărețe și le-am apreciat în mod deosebit; dar expresia pe viu a cântecelor, interpretate acum la microfon, produc o emoție artistică de-a dreptul uluitoare”. Iată ce scria și revista Radio-Adevărul despre

debutul Mariei la radio: „Tânăra cîntăreață care e unul din cele mai izbutite talente ale promoțiilor mai noi aduce pe lîngă apreciate însușiri vocale și o preocupare de noutate întru totul lăudabilă: studiul temelor folclorice, valorificarea melodiilor populare pe care nu le disează ci le cîntă, păstrându-le nealterată frumusețea originală. Solista creează astfel și pune în valoare melodia poporană autentică și cu deosebire cîntecul autentic, terenuri încă necunoscute, neînțelese sau degradate de obișnuirii noștri diseuri”. După comentariile entuziaste ale cronicarilor muzicali, prilejuite de debutul la radio și ecoul puternic în rîndurile auditorilor emisiunilor radiofonice, Maria Tănase continuă să fie programată aproape săptămînal de Radio România.

Pe 17 august 1938, cîntă la încheierea cursurilor de vară ale Universității Populare de la Vălenii de Munte (care sărbătorea 30 de ani de existență), ocazie cu care istoricul și cărturarul Nicolae Iorga o supranumește „Pasărea măiastră”. În același an se angajează la Teatrul „Alhambra” al lui Nicolae Vlădoianu. În septembrie lansează cu mare succes cîntecele „Mi-am pus busuioc în păr” (cîntec în stil popular) și „Habar n-ai tu” (ambele avînd muzica compusă de Ion Vasilescu) în revista „Constelația Alhambrei”, pe care le imprimă apoi la Columbia. În spectacolele de revistă ale Tetrului Alhambra, Maria Tănase interpretează melodii din repertoriul francez, spaniol, sau negro spirituals.

În anii '30-'40, Maria cînta, pe onorarii uneori colosale, și în cârciumile și restaurantele celebre ale Bucureștilor, precum „Café Wilson”, „Capșa”, „Luther”, „Parcul ARO”, „Continental”, „Hanul lui Manuc”, „Neptun” – locul preferat al unor celebrități ale lumii literare precum Liviu

Rebreanu, Ion Minulescu, Camil Petrescu, Ion Pillat, care o ascultau cu o imensă bucurie, declarându-se în repetate rînduri admiratorii ei necondiționați. (<https://radioromaniacultural.ro>)

Pe 16 aprilie 1939, după ce, în fața unui juriu din care făceau parte personalități ale domeniului precum compozitorul Mihail Jora și Constantin Brăiloiu, câștigă concursul național de selecție (un soi de Eurovision „faza pe țară” *avant la lettre*), pleacă la Expoziția Universală de la New York. Aici, cîntă împreună cu orchestra lui Grigoraș Dinicu și cu naistul Fănică Luca la „Casa românească”. De asemenea, Maria Tănase are ocazia să-i cunoască pe George Enescu, profesorul Dimitrie Gusti și pe Constantin Brîncuși. Tot în America, susține unele concerte și în cadru privat, în fața fostului președinte american, Herbert Hoover, și a celui în exercițiu, Franklin Delano Roosevelt, dar și a altor personalități precum celebrul Yehudi Menuhin sau scriitorul francez André Gide. Însă, până să ajungă în compania marilor celebrități ale artei și culturii românești și universale, Maria a trebuit să parcurgă un drum greu și sinuos, presărat cu multe episoade ciudate și neconvenționale, în acord cu personalitatea ei tumultuoasă și, adesea, imprevizibilă.